

Roman Solecki

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
ORCID 0000-0002-9424-0675

Anna Mróz

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
ORCID 0000-0002-9109-1395

**Autorytet globalnego nastolatka.
Analiza wyników ogólnopolskich badań**

**Global teenager's authority.
Analysis of the results of nationwide surveys**

Abstract: In a postmodern world characterized by a polyphony of values, the upbringing and education of young people becomes a challenge for parents, teachers, pedagogues and educators. In view of the widely proclaimed fall of authority among children and adolescents, the situation seems all the more crisis. In order to find out what adolescents' opinions about their authorities are, the project „Let's be the seekers of authorities” was carried out. 104,055 students of grades 4th–8th of primary school and 3rd grade of lower secondary school participated in the survey carried out by the survey method. The results show that younger respondents do not always know what qualities an authority should have. It is optimistic that - as shown by the analysis of the collected empirical material - the tasks of authority, such as being available in difficult situations, arousing the trust of teenagers, are most often carried out by the closest people - parents, grandparents, siblings and friends. It is worrying that the role of authorities is not played by teachers and educators; more often, in difficult situations, teenagers turn to their educators for help. Improving the authority of teachers, and educators

in particular, is therefore another challenge for the education system and teacher and educator training institutions.

Keywords: authority, youth, values, support, family.

Wprowadzenie

Współcześni młodzi ludzie, określani jako globalne nastolatki (Melosik, 2004) żyjący w świecie ponowoczesnym, nazywanym globalną wioską (McLuhan, 1962), płynną rzeczywistością (Bauman, 2006), społeczeństwem ryzyka (Beck, 2002), doświadczają mnogości światopoglądów, polifonii wartości, co utrudnia znalezienie i uznanie autorytetów. Można powiedzieć, że autorytet to „najważniejszy filar życia społecznego oraz nieodzowny element sukcesu jakiegokolwiek aktywności, zwłaszcza w wychowaniu i edukacji [...]. W czasach daleko idących zmian społecznych jego [autorytetu- przyp. aut.] rola również się zmieniła. Coraz częściej dyskutuje się o problemie upadku autorytetów społecznych” (Wasylewicz, 2016, s. 99).

Wobec mnogości akceptowanych wartości, autorytet „jest punktem odniesienia dla uczniów, którzy ufają mu i pragną naśladować” (Łażewska, 2013, s. 59). Zadaniem autorytetu wydawałoby się przekazywanie młodemu pokoleniu wiedzy i umiejętności; jednak współcześnie, „zadaniem autorytetu czasu postmoderny jest bowiem ukazywanie pluralistycznego świata różnic, nie zaś przekazywanie wiedzy, wartości czy norm postępowania” (Łażewska, 2013). Dzięki troskliwej opiece i czulej obecności autorytetu, młodzi ludzie powinni budować własny system wartości, efektywnie poruszając się w polifonii współczesnego świata.

Ważną cechą osoby będącej autorytetem jest fakt, że obdarzana jest nie tylko szacunkiem, ale także zaufaniem (Kopeć, 2013). Autorytet ponadto stanowi źródło norm w niepewnej, zmieniającej się – płynnej – rzeczywistości. „Praktyka – dotycząca nie tylko wychowania – coraz bardziej potwierdza, że szkoła, rodzina i społeczeństwo bez autorytetu i racjonalnego porządku nie spełniają zadań, tracą swoją wartość, pewność, znaczenie i podstawowe funkcje” (Valisowa, 2001, s. 196). Szczególnie istotne jest zadanie autorytetu wobec młodych ludzi, którzy budują swój system wartości, z wahaniem poruszając się w świecie, w którym jedynym pewnikiem jest zmiana (Bauman, 2006). Współcześnie, autorytet powinien kwestionować zastane „prawdy”, poddając je nowej analizie i weryfikacji. Jednak obecnie obserwuje się zanik autorytetów, co stanowi szczególne wyzwanie (Barabas, 2019) – dla rodziców, nauczycieli, wychowawców, pedagogów, bowiem – co podkreśla Hannah Arendt (1994) – konieczność istnienia autorytetu jest

w dziedzinie wychowania bardziej wiarygodna i widoczna niż gdziekolwiek indziej. Potocznie uważa się, że obecnie autorytety zastępowane są przez *idoli* (Wolska-Długosz, 2012), co ma negatywny wpływ na rozwój osobowości, systemu wartości młodych ludzi. Ta niekorzystna zmiana spowodowana jest ingerencją nowych mediów w życie młodych ludzi (Solecki, 2017).

Odpowiedź na pytanie, kto jest współcześnie autorytetem w życiu adolescentów, miały przynieść badania realizowane w ramach edukacyjnej kampanii: „Bądźmy poszukiwaczami Autorytetu” prowadzonej przez Fundację Wspomagającą Wychowanie „ARCHEZJA”. Beneficjentami kampanii byli uczniowie IV – VIII, ich rodzice i nauczyciele. Jej realizacja zakładała przeprowadzenie działań w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych, szczególnie antyspołecznych i przestępczych, we wszystkich szkołach podstawowych w Polsce.

Założenia metodologiczne badania

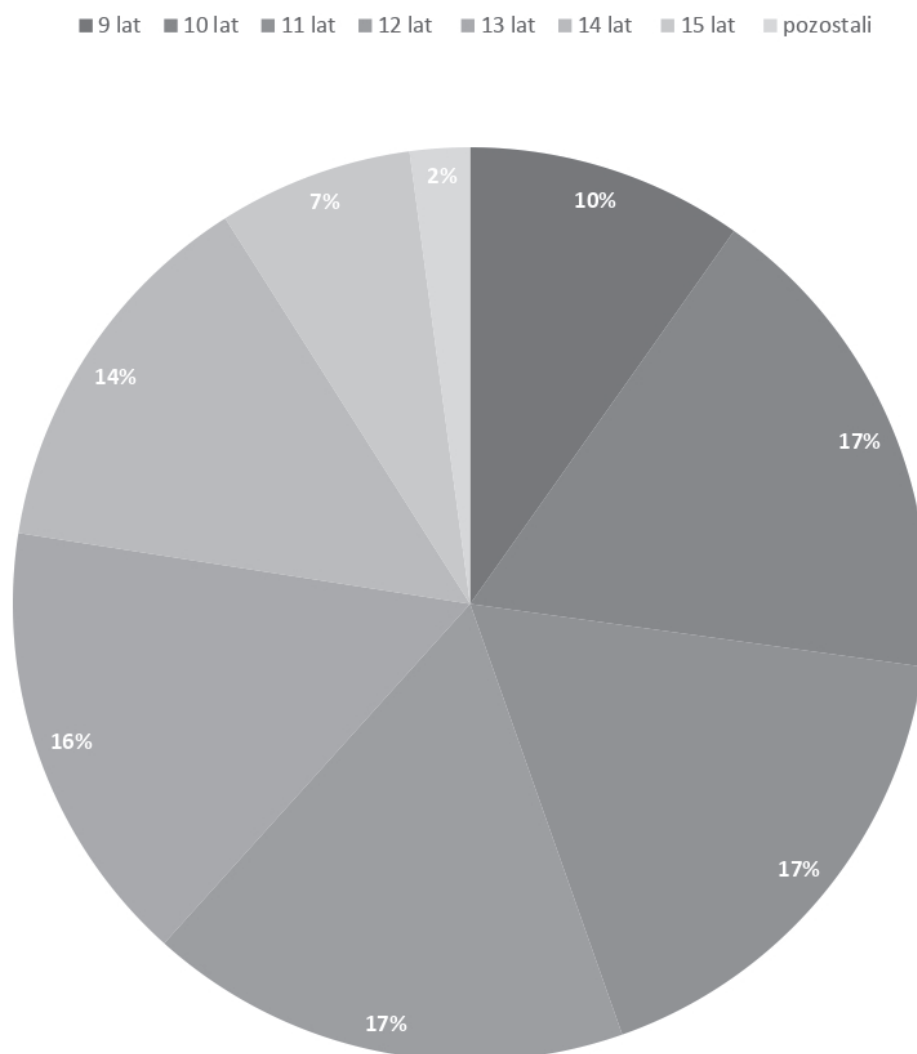
Celem badania była eksploracja i opis opinii adolescentów na temat autorytetu w ich życiu. Przedmiotem badania była opinia uczniów klas IV-VIII szkoły podstawowej i klas III gimnazjum na temat ich autorytetów. Problem główny w badaniu przyjął postać pytania: *Jakie są opinie adolescentów na temat ich autorytetów?*

By zrealizować cel badania, posłużono się metodą sondażu (Babbie, 2013; Rubacha, 2008) z wykorzystaniem techniki ankiety, którą uczniowie wypełniali na komputerach (elektroniczne narzędzie badawcze – ankieta zamieszczona on-line). Badania były realizowane na przełomie 2018 i 2019 roku.

Dobór próby miał charakter dogodny (Christense i Johnson, 2011) – kluczowym kryterium była dostępność respondentów i zgoda ich rodziców bądź opiekunów na udział w badaniu. W sondażu udział wzięło łącznie 104 055 uczennic (50,33%) oraz uczniów (49,67%) klas IV-VII szkół podstawowych i III klas gimnazjum.

Spośród ankietowanych 9,75% było w wieku 9 lat; 17,33% uczestników badania to dziesięciolatki. W badaniu udział wzięło 17,73% jedenastolatków; 16,99% dwunastolatków; 15,75% trzynastolatków, 13,46% czternastolatków i 6,85% piętnastolatków. Pozostali uczniowie w wieku 7,8, 16, 17 i 18 lat łącznie stanowią 2,11%. Jest to grupa prawdopodobnie błędnie zaznaczonych odpowiedzi lub stanowiąca wyjątki w systemie edukacji (zob. wyk. 1).

Wśród respondentów 21,30% z uczyło się w klasach IV szkoły podstawowej, 23,34% w klasach V, 16,83% w VI, 15,74% w VII, 15,84% w VIII a 6,95% uczyło się w III klasie gimnazjalnej.

Ryc. 1. Wiek osób biorących udział w badaniu

Wyniki badania

Uczennicom i uczniom biorącym udział w badaniu zadano pytanie, czy mają poczucie, że jest na świecie osoba, z którą mogą porozmawiać, nawet o najtrudniejszych sprawach. Celem tego pytania było sprawdzenie, czy uczniowie mają poczucie wsparcia społecznego oraz jakie są ich relacje interpersonalne.

Spośród ankietowanych dwie trzecie (66,3%) jest zdania, że w ich otoczeniu jest osoba, z którą mogą zawsze i o wszystkim porozmawiać. W każdej grupie wiekowej więcej dziewcząt niż chłopców wybrało taką odpowiedź – różnica stanowiła ok. 10 punktów procentowych. Blisko jedna piąta respondentów (18%) nie jest w stanie określić, czy ma osobę, z którą może zawsze porozmawiać o swoich problemach. Nieco więcej chłopców niż dziewcząt wskazało, że trudno mu powiedzieć, czy czuje, że ma z kim

porozmawiać nawet o najtrudniejszych sprawach. Niestety, wśród respondentów jest aż 15,8%, którzy są zdania, że nie ma bliskiej osoby, na którą mogą liczyć w najtrudniejszych kwestiach. We wszystkich grupach wiekowych to chłopcy stanowili większość, która jednoznacznie wskazała, że nie ma z kim porozmawiać w trudnych sytuacjach. Największą grupą, która wskazała brak osoby, na którą może liczyć, są chłopcy w IV klasie SP (22,2%), zaś najmniej liczną – dziewczynki w VII klasie SP (9,9%).

Jednym z zadań autorytetu jest zapewnienie osobie uznającej ten autorytet wsparcia społecznego. By dowiedzieć się, jakie wsparcie społeczne mają uczniowie biorący udział w badaniu, zapytano ich, do kogo mają największe zaufanie. Uczniowie mogli wybrać maksymalnie pięć odpowiedzi (kafeteria zamknięta). Analiza wyników badań pokazała, że uczniowie mają największe zaufanie do matek i ojców. Należy jednak zauważyć, że większym zaufaniem adolescentów cieszą się mamy. Młodzi ufają także babci oraz przyjacielom. Istotne jest także zaufanie, którym nastolatki obdarzają dziadków oraz rodzeństwo.

Warto zwrócić uwagę, że niski poziom zaufania uczniowie przejawiają wobec nauczycieli oraz pedagogów (ufa im odpowiednio 6,8% oraz 5,8% ogółu respondentów). W każdej grupie wiekowej mniej niż 10% nastolatków ufa nauczycielowi. Nieco więcej adolescentów ufa z kolei wychowawcy (ogółem: 12,5%).

Tabela 1. Wskazania uczniów dotyczące tego, do kogo mają największe zaufanie – według klasy, do której uczęszczają ankietowani

Osoba, której najbardziej ufają ankietowani	IV SP	V SP	VI SP	VII SP	VIII SP	III gim	razem
mama	92,6%	91,7%	87,8%	81,5%	76,9%	71,8%	85,8%
tata	79,8%	75,8%	68,4%	61%	55,8%	50,4%	68%
babcia	60,1%	54,5%	46,6%	39,3%	34,3%	28,6%	46,9%
dziadek	41%	33,6%	26,7%	20,6%	17,5%	15,2%	28,1%
brat/siostra	36,3%	38,1%	36,8%	36,5%	36,4%	35,5%	36,8%
nauczyciel	9,1%	7,5%	6,6%	5,8%	5%	3,9%	6,8%
wychowawca	12,8%	15,1%	14%	11,7%	9,5%	7,6	12,5%
pedagog	5,2%	6,2%	6,5%	6,4%	5,2%	5,1%	5,8%

Źródło: opracowanie własne

By dowiedzieć się, jaki jest poziom wsparcia społecznego (związany m.in. z dostępnością autorytetu w sytuacjach kryzysowych) i jakość relacji interpersonalnych, nastolatki zapytano, z kim rozmawialiby o swoich problemach, gdyby mogli wybrać kogokolwiek na świecie. Uczniowie mogli wybrać maksymalnie 5 odpowiedzi z zamkniętej kafeiterii.

Najwięcej respondentów o swoich problemach chce rozmawiać z rodzicami – z mamą aż 4 na pięciu ankietowanych (82,7%); z tatą – trzech na pięciu (62,2%). Młodzi ludzie chcą także rozmawiać z babcią (43,2% ogółu ankietowanych), rodzeństwem (35,2% ogółu respondentów) i dziadkami (24,9% ogółu ankietowanych). Niemal połowa (48%) biorących udział w badaniu nastolatków o swoich problemach chętnie rozmawiałoby z przyjacielem lub przyjaciółką – wraz z wiekiem ankietowanych wzrasta ilość respondentów, którzy wskazali, że chcą rozmawiać z przyjaciółmi, co wydaje się naturalnym procesem rozwojowym, bowiem z wiekiem wzrasta wśród młodych ludzi potrzeba budowania więzi – także tych opartych na relacji autorytetu – poza rodziną.

Jak pokazuje analiza wyników badań, roli autorytetu raczej nie można przypisać nauczycielom, wychowawcom i pedagogom. O swoich problemach z nauczycielem chciałby porozmawiać zaledwie jeden na 20 respondentów (5,6%). Nieco częściej respondenci wskazali, że chcieliby rozmawiać z wychowawcą (10,8% ogółu ankietowanych; częściej – młodszy respondenci: klasa IV SP – 12,1%, V SP – 13,3%, VI SP – 11,8%, VII SP – 9,6%, VIII SP – 7,6%, III gim – 6,3%). Mniej niż jeden na dziesięciu nastolatków o swoich problemach chciałoby porozmawiać z pedagogiem (7,8% ogółu ankietowanych).

Tabela 2. Wskazania uczniów dotyczące tego, z kim chcieliby rozmawiać o swoich problemach – według klasy, do której uczęszczają respondenci

Osoba	IV SP	V SP	VI SP	VII SP	VIII SP	III gim
Mama	91,6%	89,8%	84,6%	77%	71,8%	66,1%
Tata	76,7%	70%	61,5%	53,8%	48,8%	44,1%
Babcia	57,8%	50,7%	43,1%	35,1%	29,9%	24,3%
Dziadek	38,1%	29,4%	23,4%	17,7%	15%	12,9%
Wujek	16,1%	11,8%	9,8%	8,8%	8,7%	8,1%
Ciocia	23,2%	18,8%	16%	13,5%	12,2%	10,2%
Kuzyn/ kuzynka	17,1%	18%	18,2%	19,4%	19,7%	17,3%
Rodzeństwo	35,5%	36,8%	34,7%	34,7%	34,5%	33,1%
Przyjaciel/przyjaciółka	31,3%	42,2%	50%	56,4%	61,5%	62,2%

Nauczyciel	7,5%	6,2%	5,2%	4,6%	4,4%	3,4%
Wychowawca	12,1%	12,3%	11,8%	9,6%	7,6%	6,3%
Pedagog	8%	8,3%	8,3%	7,7%	6,9%	6,8%
Trener sportowy	1,7%	2,1%	2,5%	2,9%	3,4%	3,8%
Instruktor zajęć pozalekcyjnych	0,4%	0,4%	0,6%	0,7%	0,8%	0,9%
Instruktor harcerski	0,5%	0,6%	0,8%	1%	1,1%	1,3%
Przewodnik duchowy (np. ksiądz)	1,7%	1,8%	2,5%	3,3%	4,1%	5,9%
Youtuber(ka)	5,8%	5%	5,6%	5,5%	4,7%	5,1%
Znajomy z Internetu	1,2%	2%	3,9%	6,3%	7,7%	8,1%
Blogger(ka)	0,8%	0,6%	0,8%	1%	0,9%	1,7%
Celebryta/celebrytka	0,6%	0,6%	1%	1,4%	2,1%	3,1%
Sportowiec	1,4%	1,4%	1,4%	1,6%	2,1%	2,2%
Aktor	0,4%	0,4%	0,7%	1,2%	1,7%	2,3%
Muzyk	0,8%	1%	1,8%	2,9%	4,5%	5%

Źródło: opracowanie własne

Analiza wskazań uczniów dotyczących tego, z kim chcieliby rozmawiać o trudnych sprawach (mogąc wybrać kogokolwiek na świecie) pozwala zauważyć pewien trend: wraz z wiekiem respondentów spada chęć rozmowy z rodzicami i dziadkami, za to wzrasta potrzeba rozmowy z przyjacielem lub przyjaciółką. W każdej grupie wiekowej (klasie) nastolatki chętniej rozmawiają z mamą niż z tatą; podobnie – chętniej z babcią niż dziadkiem. Płeć respondentów nie jest w tym przypadku zmienną różnicującą odpowiedzi – z najbliższymi członkami rodziny chętnie rozmawiają zarówno chłopcy, jak i dziewczęta. Starsi uczniowie chętniej rozmawialiby także z przewodnikiem duchowym, choć jest to nieliczna grupa (najwięcej wskazań – gimnazjaliści: 5,9%, czyli 591 uczniów). Około jedna trzecia ankietowanych w każdej klasie, mogąc wybrać rozmówcę spośród wszystkich ludzi na świecie, chciałaby rozmawiać ze swoim rodzeństwem.

Im starsi uczniowie, tym mniej chętnie chcieliby rozmawiać z nauczycielem, wychowawcą lub pedagogiem – liczba wskazań w przypadku chęci rozmowy z nauczycielem w żadnej grupie wiekowej nie przekroczyła 10%. Nieco częściej nastolatki chcieliby rozmawiać z wychowawcą (12,1% wskazań w najmłodszej grupie – 6,3% wskazań wśród najstarszych uczniów).

Spośród profesjonalistów pracujących w szkole – nauczycieli, wychowawców i pedagogów – to wychowawcy cieszą się naj większym autorytetem wśród nastolatków. Z kolei z pedagogiem chciałoby rozmawiać mniej niż 10% respondentów w każdej grupie wiekowej – być może jest to spowodowane tym, że uczniowie nadal traktują kontakt z pedagogiem szkolnym jako karę lub efekt sytuacji kryzysowej.

Wbrew powszechnym opiniom, ankietowanym nastolatkom raczej nie zależy na rozmowie z osobami publicznymi, jak aktorzy, muzycy, sportowcy czy celebryci. Chęć rozmowy z tymi osobami wskazuje mniej niż 10% ankietowanych (w każdej grupie wiekowej oraz wobec każdej z wymienionych osób: youtuber(ka), blogger(ka), celebryta/celebrytka, aktor, muzyk). Nieznacznie wraz z wiekiem wzrasta chęć rozmowy z tymi osobami. Należy zatem pracować nad budowaniem autorytetu pedagogów i nauczycieli-dydaktyków wśród młodzieży, są to bowiem osoby, z którymi młodzi ludzie spędzają dużo czasu podczas lekcji. Ponadto, są to osoby profesjonalnie przygotowane do wspierania nastolatków w sytuacjach trudnych bądź kryzysowych – bardzo ważne zatem, aby nastolatki czuły, że te osoby mogą obdarzyć zaufaniem, są to osoby znaczące, mogące udzielić oczekiwanego wsparcia.

Uczniów biorących udział w sondażu poproszono o wskazanie, jakie cechy w ich opinii powinien mieć mistrz/ autorytet. Respondenci mogli wybrać maksymalnie 8 cech z zamkniętej kafeterii. Analiza wyników badania pokazuje, że młodzi ludzie orientują się w specyfice autorytetu i potrafią przyporządkować mu właściwe autorytetowi cechy (*mądry, uczciwy, odpowiedzialny*), choć niektórzy podają cechy, które charakteryzują gwiazdy czy celebrytów (*ładny, modny, fotogeniczny*).

Tabela 3. Cechy autorytetu wskazane przez ankietowanych – według klas, do których uczęszczają

Cecha	IV SP	V SP	VI SP	VII SP	VIII SP	III gim	Razem
mężny	16,7%	15,2%	14,8%	13,3%	14,2%	15,7%	15,1%
Sprawiedliwy	57,3%	65%	64,8%	64,5%	64,7%	63,8%	63,1%
Roztropny	11,1%	12,1%	13,5%	14,7%	16,5%	17,8%	13,7%
Rozsądny	50,7%	58,6%	60,7%	60,6%	63,1%	62,6%	58,6%
Odpowiedzialny	51,7%	59,2%	61,8%	63,8%	66,1%	66%	60,4%
Mądry	65,7%	68,3%	67,8%	66,4%	67,2%	65,8%	67%
Uczciwy	62,4%	69,3%	69,9%	68,8%	70,4%	68,4%	68%
Sławny	20,5%	16,6%	13,3%	12%	10,6%	9,3%	14,7%
Rozpoznawalny	13,4%	11,5%	10,5%	9,9%	9,4%	8,2%	10,9%

Bogaty	18,6%	14,8%	14,3%	13,8%	13,4%	13,8%	15%
Przystojny	12,5%	11,5%	13%	16,2%	16,8%	16,1%	13,9%
Ładny	22,2%	18,3%	16,9%	15,5%	12,7%	10,8%	17%
Modny	15,4%	12,8%	12,2%	11,3%	10,3%	9,8%	12,4%
Fotogeniczny	8,8%	8%	7,6%	7,3%	6,8%	6,2%	7,7%
Młody	26,3%	20,4%	19,2%	18,8%	17,3%	14,7%	20,3%
Popularny	21%	18,2%	15,6%	14,3%	12,9%	10,8%	16,4%
Znany	25,2%	19,4%	16%	14,1%	11,9%	9,9%	17,3%
Atrakcyjny	13,1%	10,7%	10,1%	11,7%	12,7%	13%	11,7%
Elokwentny	7,7%	8,3%	8,9%	9,5%	12,3%	16%	9,7%
Uśmiechnięty	55,2%	58,8%	58,5%	57,6%	55,1%	51,4%	56,7%
Szybki	27,1%	19,6%	15,7%	14%	11%	11,8%	17,9%
Karierowicz	5,4%	3,9%	3,7%	3,8%	4,4%	4,9%	4,3%
Zakochany	10%	7,9%	7,4%	7,7%	6,7%	7,6%	8%

Źródło: opracowanie własne

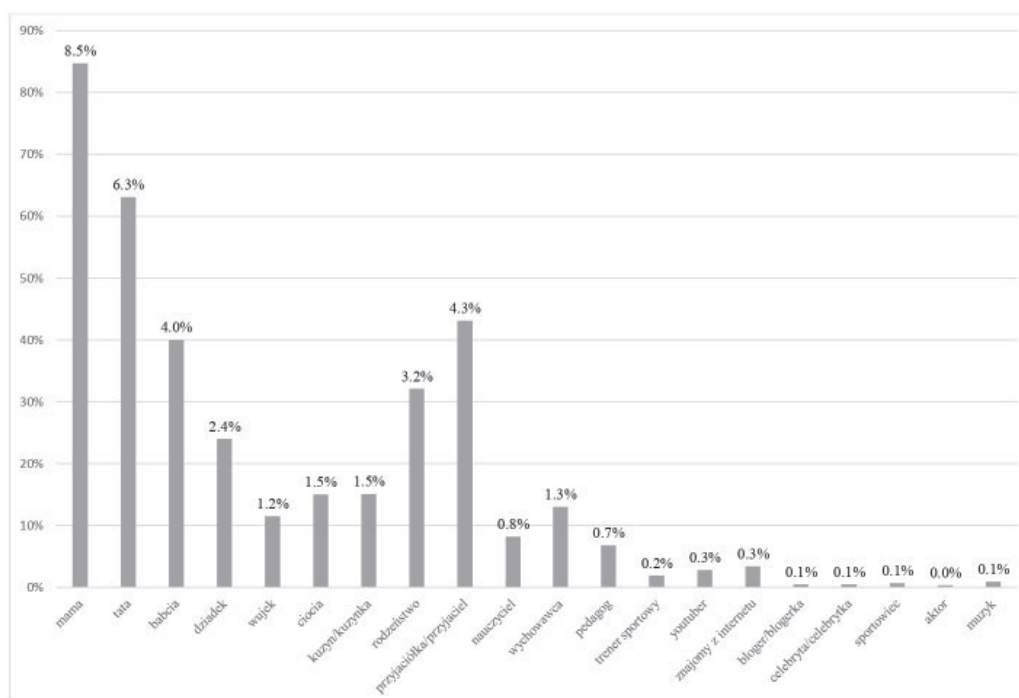
Warto zauważyć, że w każdej grupie wiekowej ponad połowa respondentów oczekuje od mistrza/autorytetu, aby był *uśmiechnięty*. Wydaje się, że osoby o pogodnym usposobieniu budzą zaufanie i sympatię adolescentów, stając się wzorcami do naśladowania, osobami, z którymi młodzież chce nawiązywać serdeczne relacje.

Uczniowie w młodszym wieku wskazują, że autorytet powinien być *znany* (jeden na czterech w najmłodszej grupie wiekowej – do jeden na dziesięciu w najstarszej grupie wiekowej). Oznacza to, że młodsi respondenci prawdopodobnie częściej kojarzą autorytet z osobą, której nie znają osobiście; kimś powszechnie szanowanym, nienależącym do ich najbliższego otoczenia.

Wymienione w kwestionariuszu cechy, które nie charakteryzują autorytetu, choć mogą się kojarzyć z kimś wpływowym, szanowanym (*bogaty, sławny, ładny, młody, modny...*) częściej wskazywane były przez młodszych respondentów. Oznacza to, że uczniowie niższych klas szkoły podstawowej nie zawsze wiedzą, kim jest autorytet i tych cech nie przypisują osobom ze swojego najbliższego otoczenia.

Nastolatków zapytano o to, do kogo udają się o pomoc, kiedy mają trudną sytuację do rozwiązania. Wyniki analiz potwierdzają, że młodzież najchętniej zwraca się o pomoc do najbliższych osób – rodziców (najwięcej wskazań: mama), babć i dziadków. Jeden na trzech spośród biorących udział w badaniu nastolatków wobec doświadczanej trudności poszukuje pomocy u rodzeństwa. Blisko połowa ankietowanych w sytuacji problemowej

poszukuje pomocy u przyjaciół. Niestety, adolescenti rzadko zwracają się z prośbą o pomoc do nauczycieli (mniej niż 10% wskazań), wychowawców (13% wskazań), a jeszcze rzadziej – pedagogów (niecałe 7% wskazań). Wbrew powszechnym opiniom, młodzież wcale nie ma zaufania ani w trudnych dla siebie chwilach nie szuka kontaktu z celebrytami, youtuberami czy innymi osobami znanymi z Sieci – analiza wyników badań pokazuje, że do tych osób zwróciliby się niewielu respondentów.

Ryc. 2. Wskazania respondentów dotyczące tego, do kogo udają się w trudnej sytuacji

Dyskusja wyników oraz konkluzje

We współczesnej, pełnej sprzecznych wartości, płynnej rzeczywistości młodzi ludzie potrzebują stabilizującego wsparcia autorytetu (Włodarczyk, 2011) – jego towarzyszenia w rozwoju, by budować poczucie własnej wartości, własny system wartości, poczucie koherencji.

Jak pokazuje analiza zgromadzonych wyników, dla współczesnej młodzieży, wbrew powszechnym opiniom, autorytetem nie są osoby znane, wpływowe, popularne czy aktywne w Sieci, mediach społecznościowych. Cechy autorytetu młodzi ludzie przypisują mamie, tacie, często babci. Dla globalnych nastolatków, żyjących w kulturze prefiguratywnej, autorytetami są też rówieśnicy i rodzeństwo. Niepokój może z kolei budzić fakt, że autorytetem nie są dla młodzieży nauczyciele, pedagodzy i wychowawcy.

Prezentowane wyniki badań są podobne do tych, które pokazują inni badacze: dla młodych ludzi to bliscy – rodzice, dziadkowie, przyjaciele – są naturalnymi autorytetami. Wbrew powszechnym opiniom – to nie celebryci, „gwiazdy”, cieszą się zaufaniem i kształtują opinie nastolatków. Inne wyniki dotyczące autorytetów młodych ludzi pokazuje Magdalena Barabas – w opisywanej przez autorkę grupie badawczej tylko 1/4 ankietowanych wskazało, że to rodzice mogą być autorytetami. Zdaniem 6,2% respondentów autorytetem może być współcześnie nauczyciel. Jednocześnie 75% ankietowanych uczniów uważa, że posiadanie w życiu wzorców do naśladowania jest ważne; kolejne 79,2% respondentów jest zdania, że współczesna młodzież zdecydowanie potrzebuje autorytetów.

Małgorzata Karwatowska (2012) przekonuje, że „dokonywane przez uczniów wybory wskazują na preferencję wartości allocentrycznych, akceptujących wartość osoby. Młodzież przynajmniej w deklaracjach, nie chce przejawiać tylko aktywności konsumpcyjnej i samorealizacji, polegającej na zaspokajaniu własnych potrzeb” (Karwatowska, 2012, s. 51).

Warto zwrócić uwagę na fakt, że młodsi uczestnicy badania biorący udział w projekcie „Bądźmy poszukiwaczami autorytetów” niekoniecznie potrafią przypisać autorytetowi właściwe cechy – często myślą te cechy z przypisywanymi idolom, celebrytom. Warto zatem pracować z uczniami nad umiejętnością rozpoznania pożądanych cech mistrza/autorytetu.

Konieczne jest także odbudowanie autorytetu nauczyciela, a w szczególności pedagoga, którego uczniowie powinni darzyć zaufaniem, sympatią. Wyniki badań prowadzone w tak dużej grupie badawczej nie pozostawiają złudzeń co do tego, że osoby odpowiedzialne za kształcenie i wychowanie młodych ludzi nie są dla nich autorytetami. W konsekwencji – w sytuacji problemowej nastolatki zwracają się o pomoc do innych osób, pomijających tych, którzy są profesjonalnie przygotowani do udzielania im wsparcia.

Bibliografia:

- Arendt, H. (2011). *Między czasem minionym a przyszłym. Osiem ćwiczeń z myśli politycznej*. Tłum. M. Godyń, W. Madej. Warszawa: Wydawnictwo Aletheia.
- Babbie, E. (2013). *Podstawy badań społecznych*. Tłum. W. Betkiewicz, M. Bucholc, M. Gadowski, J. Haman, A. Jasiewicz-Betkiewicz, A. Kloskowska-Dudzińska, M. Kowalski, M. Mozga-Górecka. Warszawa: Wydawnictwo PWN.
- Barabas, M. (2019), Autorytety w życiu współczesnej młodzieży. *Edukacja – Technika – Informatyka*, 3/29.

- Bauman, Z. (2006). *Płynna nowoczesność*, tłum. T. Kunz, Kraków: Wydawnictwo Literackie.
- Beck, U. (2002). *Spółczesność ryzyka. W drodze do innej nowoczesności*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- CBOS (2009). *Wzory i autorytety Polaków. Komunikat z badań*. Warszawa.
- CBOS (2016). *Młodzież 2016. Raport z badania sfinansowanego przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii*. Warszawa.
- Christensen, B., Johnson, L. (2011). *Educational Research: Quantitative, Qualitative, and Mixed Approaches. 4th Edition. Thousand Oaks, California, USA: SAGE*.
- Kopeć, E. (2013). Autorytet dziadków czyli doświadczenie i mądrość – atuty późnej dorosłości. W: D. Łażewska (red.), *Autorytet w wychowaniu i edukacji*. Józefów: Wydawnictwo WSGE.
- Łażewska, D. (2013). „Drogi Mistrz” czy „Mistrz Drogi”? Autorytet pedagogiczny w czasach postmoderny. W: D. Łażewska (red.), *Autorytet w wychowaniu i edukacji*. Józefów: Wydawnictwo WSGE.
- McLuhan, M. (1962). *The Gutenberg Galaxy: The Making of Typographic Man*, Toronto: University of Toronto Press.
- Melosik, Z. (2004). Kultura instant: paradoksy pop-tożsamości. *Dydaktyka Literatury*, 24, 67-81
- Rubacha, K. (2008). *Metodologia badań nad edukacją*. Warszawa: WAIp.
- Solecki R. (2017). *Aktywność młodzieży w cyberprzestrzeni*. Warszawa-Milanówek: Oficyna Wydawnicza Von Velke.
- Wasylewicz, M. (2016). Autorytety medialne – starcie czy wsparcie (?) autorytetów realnych współczesnej młodzieży. *Lubelski rocznik pedagogiczny*, t. XXXV, z. 1.
- Włodarczyk, R. (2011). Autorytety, złożona lojalność i podmiotowy udział w edukacji. *Studia z teorii Wychowania*, 2(3), s. 143-155.
- Wolska-Długosz, M. (2012). Rola autorytetu w życiu gimnazjalisty. *Studia Pedagogiczne. Problemy Społeczne, Edukacyjne i Artystyczne*, 21, 145-162.
- Valisowa A. (2001). Czy mamy do czynienia z upadkiem autorytetu w wychowaniu? W: B. Śliwerski (red.). *Nowe konteksty (dla) edukacji alternatywnej XXI wieku*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.